

SUPERVIVENTS I RESISTENTS **CATALUNYA 1939-1959** **EL CAS DE MANRESA**

*«Ha sido tomada
Manresa. ¡Cuántos
recuerdos trae a
la memoria este
nombre! Las famosas
Bases de Manresa
no han sido ajenas al
deplorable proceso
político que estamos
ahora liquidando a
punta de bayoneta.
La unidad de España
se rehace a sangre y
fuego.»*

Publicat a *El Correo
Español-El Pueblo
Vasco*, 25 de gener
de 1939, l'endemà
de l'entrada de les
tropes franquistes a
Manresa.

SUPERVIVENTS I RESISTENTS

CATALUNYA 1939-1959

EL CAS DE MANRESA

El 2019 fa 80 anys que la cruel dictadura franquista s'imposà a Catalunya.

La finalitat d'aquesta exposició no és passar comptes amb les múltiples formes de repressió del règim sobre la població. Al contrari, l'objectiu és mostrar com, en les pitjors condicions que es van viure als primers vint anys de la dictadura, la gent va trobar formes de sobreviure i de resistir. Amb grans esforços familiars i laborals i ni que fos des de la recuperació d'uns mínims trets de catalanitat i d'activitats culturals alliberadores de l'asfíxia imperant.

El contingut d'aquesta exposició és una aportació col·lectiva de: Joan Badia, Lluís Calderer, Francesc Comas, Domènec Cucurella, Josep Huguet, Lluís Matamala, Conxita Parcerisas, Ignasi Perramon i Joan Maria Serra. I el suport especial de Carme Pujol i Josep Vall.

1

L'EXILI I LA SEVA RESISTÈNCIA

**JOAQUIM
AMAT-
PINIELLA**

**JACINT
CARRIÓ
I VILASECA**

**JAUME
SERRA
I HÜNTER**

**FRANCESC
FARRERAS
I DURAN**

**LLUÍS
PRUNÉS
I SATÓ**

**JOAQUIM
BOHIGAS I
SERRAMALERA**

**IGNASI
CANADELL
I CANTARELL**

**LLORENÇ
PERRAMON
I PLAYA**

**JOSEP
PRAT
I CANUDAS**

**FRANCESC
SENYAL
I FERRER**

**JAUME
SENYAL
I FERRER**

144 manresans tingueren com a possible destí l'exili: 133 a França, 3 a Argentina, 3 a Mèxic, 2 a Itàlia i un a Bèlgica, EUA i Alemanya.

La majoria dels exiliats tingueren feina a subsistir, però molts s'involucraren en la resistència política o cultural. A Europa alguns s'allistaren al maquis o als exèrcits aliats fins al 1945.

Alguns van ser deportats a camps de concentració nazis. Entre ells hi hagué 11 supervivents manresans i només 3 tornaren a Catalunya: **Joaquim Amat-Piniella**, escriptor i periodista, que ens deixà el testimoni de la terrible experiència a Mauthausen a la novel·la *K.L.Reich*; **Jacint Carrió**; i **Josep Señal**. Els 8 restants s'exiliaren a França. Entre ells, **Josep Pons**, **Àngel Sánchez**, **Rossend** i **Fèlix Labara**.

Altres exiliats visqueren majoritàriament a França com: **Ferran Planes**, escriptor que va publicar *El desgavell*; **Ramon Martí**, dibuixant, periodista i cinematògraf; i **Gumersind Sanmartí**, regidor.

Els exiliats que van poder fugir a Amèrica, pràcticament tots a Mèxic, van ser càrrecs institucionals, com: **Jaume Serra** i **Hún-**

ter, rector de la Universitat de Barcelona, diputat i regidor d'ERC, que a l'exili dirigí la *Revista de Catalunya*; **Francesc Farreras i Duran**, regidor i diputat d'ERC, que creà les Edicions Catalanes de Mèxic i el 1954 fou elegit president del Parlament de Catalunya a l'exili; **Joaquim Bohigas**, advocat, regidor d'ERC, maçó, president de l'Audiència de Girona; **Ignasi Canadell**, president d'ERC-L'Hospitalet; **Llorenç Perramon**, militant d'ERC amb diversos càrrecs d'ordre públic a la Generalitat; **Josep Prat**, president comarcal d'ERC; **Francesc Senyal**, fundador del diari *El Dia*, portaveu d'ERC-Manresa; **Jaume Senyal**, fundador del Centre Republicà Catalanista de Manresa; i **Lluís Prunés**, conseller de la Generalitat, es refugià primer a Cuba, on patrocinà els Jocs Florals de la Llengua Catalana del 1944, i finalment a Mèxic.

1952
Carnets de deportat polític de Rossend i Fèlix Labara emesos per la República Francesa.
(Font: Arxiu particular de Patricia Grapeloup-Labara).

2

ELS INTENTS DE RECONSTRUCCIÓ DELS SINDICATS

La gran majoria de sindicalistes es van exiliar i només van quedar a Catalunya petits nuclis clandestins.

Els convenis col·lectius van quedar prohibits. La vaga es va convertir en delictes de sedició. Des de les estructures oficials del règim, la Falange Española va crear un sindicat únic destinat a controlar els treballadors.

A Manresa la CNT va fer diversos intents de reorganitzar-se el 1942 i 1946. Però aquest últim, va acabar amb més de 20 persones detingudes per la policia del règim.

Del 25 al 31 de gener de 1946 es féu a la Fàbrica Nova una de les primeres grans vagues de treballadores a l'Estat Espanyol en època franquista. L'aturada va començar quan les obreres van exigir que no se'ls descomptessin les hores perdudes per causa dels freqüents talls d'electricitat, i un augment de sou. El dia 28 la vaga es va generalitzar a totes les fàbriques de la ciutat, fet que va alarmar les autoritats franquistes. Les treballadores van aconseguir que l'empresa acceptés les seves reivindicacions.

En acabar la vaga hi hagué detencions de les obreres que s'havien destacat i d'antics cenetistes. Fins el 1960 hi hagué altres va-

gues a Sant Joan i a Manresa, que no sempre van acabar amb èxit pels treballadors.

El 1946 va néixer la HOAC (Hermandad Obrera de Acción Católica), propiciada per l'Església per a l'evangelització i la reconciliació amb la classe obrera, entorn de les parròquies. Va vetllar per la formació tant religiosa com social dels seus militants i va fer una intensa feina de propaganda amb actes públics i repartint exemplars de la revista *¡Tú!*, on es van publicar articles a favor del dret a la vaga, de denúncia del preu especulatiu del pa, contra els baixos salaris o la manca d'habitatge.

3

RESISTÈNCIA POLÍTICA

DEPENDENCIA

*Països
Catalans*

FRONT NACIONAL
DE CATALUNYA

En instaurar el Movimiento Nacional i prohibir-se els partits polítics, molts antics militants republicans abandonaren qualsevol activitat i d'altres s'incorporaren a diverses entitats culturals que reprenien les seves actuacions a mitjans de la dècada de 1940.

Un fort impacte causaren els judicis militars celebrats a l'Institut Lluís de Peguera contra presos antifranquistes, presidits pel venjatiu oficial Goded (fill). Un dels exemples és el testimoni de Margarida Marcet, que va assistir al judici contra la seva àvia, acusada de ser «*la madre del ex-alcalde rojo de Manresa*» i condemnada a diversos anys de presó.

Es constituïren el Consell Nacional de Catalunya a Londres i a l'interior, el Consell Nacional de la Democràcia Catalana. Després de l'execució del president Lluís Companys, Josep Irla formà un nou govern de la Generalitat a l'exili.

ERC seguia fortament dependent del partit a l'exili. El POUM reorganitzat, va ser represaliat amb detinguts a Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona, Valls, Igualada i Manresa. A França, un grup de militants catalanistes crearen el Front Nacional de Catalunya ben connectat amb els serveis secrets britànics per muntar una xarxa d'evasió per la

frontera pirenaica. El gener de 1945 es va fundar el Moviment Socialista de Catalunya. Els pocs militants de partits polítics que restaren a l'interior es dedicaren durant els primers anys de la dècada de 1940 sobretot a l'organització de xarxes d'ajuda a presos i familiars.

A partir de 1946 va quedar clar que les potències internacionals no interviendrien en l'enderrocament de la dictadura franquista i per això els comunistes van optar per deixar de banda la lluita armada i treballar en la reconstrucció del moviment obrer a partir de la penetració a les organitzacions de masses franquistes. Tant el PSUC com la resta de forces, CNT, POUM, ERC i el FNC, van ser incapaces de fer front a les onades repressives del règim i pràcticament van desaparèixer.

4

LA FAMILIA: RESISTENCIA INCONDICIONAL

Les famílies dels vençuts van fer pinya en silenci: van tirar endavant amb penúries econòmiques, van patir la marginació i van ajudar tant com van poder als seus buscant avals i testimonis, per treure'ls dels camps de concentració i les presons.

Aproximadament unes 2.000 persones nascudes o residents a Manresa van ser privades de llibertat per motius polítics al llarg del franquisme. Si hi sumem cònjuges i fills, podem fer-nos una idea de l'impacte social que assolí la repressió que podria arribar a més del 10% de la població en moments àlgids entre 1939 i 1942.

Les dones ja havien hagut de tirar endavant les famílies i les ciutats durant la Guerra Civil. A la postguerra van seguir administrant la misèria per alimentar els fills i els avis, treballant en les feines més precàries. Algunes també van ser condemnades per ser espuses, mares, filles o germanes d'empresonats, afusellats o exiliats. S'emportaven els fills a la presó o els confiaven a familiars o associacions d'acollida d'aquí o de l'estranger.

Moltes de les activitats dels familiars de represaliats o exiliats estaven centrades en gestions per fer retornar les persones que es trobaven a França. O bé gestions per tal

d'aconseguir localitzar els infants que es trobaven en colònies infantils alguns dels quals havien estat extradits.

I finalment pel que feia als empresonats i en algun cas condemnats, la recerca desesperada d'avals que permetessin la commutació de penes capitals o la rebaixa de la presó.

Per altra part abundaven els nens i nenes que havien quedat orfes ja sigui per la mort dels pares o de fet pel seu empresonament o exili. Familiars pròxims o amics es feien càrrec de l'acollida d'aquesta canalla.

5

RESISTÈNCIA ARMADA

Els maquis eren persones que van decidir emprendre la lluita armada contra el règim franquista amb l'esperança que la resta de la població s'hi adheriria, un cop es va veure que els vencedors de la Segona Guerra Mundial no volien enderrocar la dictadura de Franco. Les seves accions es van allargar entre 1942 i 1963, però els anys de màxima activitat van ser entre 1944 i 1950.

La supervivència dels maquis es basava en una àmplia xarxa d'enllaços i confidents entre la població pagesa i urbana del Bages que els facilitava amagatalls, allotjament i aliments com a forma de resistència contra la dictadura.

La situació geogràfica del Bages, entre la frontera francesa i Barcelona, i les dues importants línies de tren que comunicaven Manresa amb l'àrea barcelonina, van convertir la comarca en una zona de pas de maquis. Els llocs preferits eren l'interfluvi entre el Llobregat i el Cardener, per Castella-dral i Castellnou de Bages; la serra de Sant Llorenç del Munt, per Mura; i els altiplans del sector occidental, per Castelltallat i Sant Mateu de Bages.

Diversos grups de maquis actuaren al Bages, on disposaven de cases de pagès en què

els amagaven i allotjaven. Els guerrillers més destacats van ser el grup de Marcel·lí Massana «Panxo» i Ramon Vila «Caracremada».

Entre els fets més importants dels maquis al Bages destaquen accions com: segrestos de personatges del règim per aconseguir cobrar rescats i finançar-se; repartiment de propaganda antifranquista entre la població; voladura de torres elèctriques com les de Ramon Vila «Caracremada» a Aguilar de Segarra, Fonollosa, Rajadell i Sant Vicenç de Castellet; enfrontaments entre maquis i Guàrdia Civil. Records d'aquesta època al Bages són la masia de la Creu del Perelló, on van matar a Ramon Vila «Caracremada» i el Museu dels Maquis, a Castelltou de Bages.

Marcel·lí
Massana,
mític maquis
del Berguedà
que actuà al
Bages.

6 SOBREVIVERE COM SIGUI

a seu
Carme
laciones
Gral. Pensiones

-lica
-hos
a Previsora
er

calca
carola
mates
dal escombriais

5 60
 6 50
 7
 40
 5
 550

10
5
12
2430
15
450
2
14
13

7
450
12
150
225
75

14
18

(Handwritten notes on graph paper)

Salvadora
Palas
Lec
Lec
Lec
Niche
Pala
Lec
Cam
Lec

5kr Palatas
Visita Lela Guala

1h Aspirina
Hemo-calcin
Mercromina
Aigua oxigenada
Cotó hidrofil
Espatadrap
Hule sobre taula curi
Poses i semicel·lular

2 de mules

JG Fötens

10 I.R Pa
16 Vi
1/2h Pajinas
JG Partells Laleis

Els primers vint anys del franquisme van significar per a la majoria de la població, especialment per als perdedors de la guerra, molta misèria.

La dieta dels humils es reduïa a verdura, patates, cansalada, arengades i bacallà. Fins i tot el pa, fet de guixes o de blat de moro, havia faltat a la taula. En moltes cases al terrat, s'hi encabien gàbies amb gallines i conills per garantir proteïnes a unes dietes on la carn de pollastre i de be eren un extra. La mala alimentació va provocar l'aparició i extensió de malalties com la tuberculosi, el tifus o la meningitis.

Es menjava fins on arribaven les cartilles de racionament, que permetien accedir a un nombre limitat de productes bàsics com patates, sucre, lleties, oli, cigrons o tabac. Durant els primers anys de postguerra es facilitaren uns tiquets per al plat del dia que s'oferia des d'organismes d'auxili del règim.

Es produïa un intens intercanvi entre la pagesia propera de la comarca i la població urbana de menjar (pa, oli, tall) per sabates o sabó.

L'autarquia i la corrupció facilitaven que alguns articles arribessin al consumidor per

la via irregular de l'estraperlo: el mercat negre. A gran escala, els trens procedents de Lleida, en arribar a l'estació de Manresa, afluixaven la velocitat per tal que els sacs i mocadors de farcells plens de gra i hortalisses poguessin ser llançats prop de les vies, on els esperaven els enllaços de l'estraperlo

S'imposà la cultura del pedaç, de la reparació de sabates, del tintatge de vestits, de la recomposició de jerseis amb llana reciclada. Per la via del contraban arribaven productes inexistents al mercat, pagats a preus elevats: benzina, tabac, carbó, cotó, farina, fusta, materials de construcció, sabó...

Els nens treballaven des de petits i més d'un terç de la població en edat escolar obligatòria no assistia a escola. La gent sobrevivia amb feines irregulars.

7

L'ESGLÉSIA, NUCLI DE RESISTÈNCIA CATALANISTA

Després de la guerra la llengua catalana va ser prohibida també a les esglésies. Així i tot, les peculiaritats del catolicisme català s'anaren recuperant de la derrota davant del nacionalcatolicisme oficial. El 1944 es va reconstituir la Lliga Espiritual de la Mare de Déu de Montserrat i a partir d'aleshores s'endegaren diverses iniciatives culturals i socials sota el paraigua de l'Església.

El castellà va ser llengua de l'oració, el catecisme, els cants, en les escoles públiques i moltes de privades dependents d'algun orde. En canvi, el català es mantingué amb tota naturalitat a les parròquies i altres esglésies (frases caputxins, jesuïtes...), tant en les pràctiques (rosari, catequesi, sermons, novenes...) com en les activitats (reunions, xerrades, teatre...), i també en les manifestacions al carrer (processons). El Foment de la Pietat Catalana (fundada el 1916) editava en català llibres religiosos a preus assequibles i fou autoritzada la seva represa a partir de 1944.

23 de febrer de 1948

Durant la festes de la Llum, l'abat de Montserrat, Aureli Maria Escarré visita les obres de reconstrucció de l'església del Carme després d'assistir a la missa conventual de la Seu. (Fons Pérez de Rozas - Arxiu Comarcal del Bages).

També cal tenir en compte la important tasca de l'església de base, de les parròquies manresanes, que acolliren manifestacions populars en català: les representacions dels Pastorets (la Seu, 1944); les cantades de caramelles per Pasqua (Poble Nou, 1946; Sagrada Família), les colònies infantils parroquials o els agrupaments escoltes.

El 1947 les festes d'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat, significaren el primer acte de manifestació del catalanisme després de la Guerra Civil i retornaren protagonisme simbòlic al Monestir i el seu abat Aureli Maria Escarré. Va ser un acte massiu que aplegà més de 100.000 persones al monestir. El català s'hi va utilitzar en públic per primera vegada. Els promotors en foren Fèlix Millet i Josep Benet.

8

EXCURSIONISME I ESCOLTISME, REDUCTES

La dictadura franquista va imposar el control sobre entitats com el Centre Excursionista del Bages: junta, activitats i obligació de l'ús del castellà. Malgrat això, petites esclatxes eren aprofitades per recuperar la llengua catalana i les activitats culturals de forma encara molt precària. En el primer moment els excursionistes havien de burlar el control de la Falange que pretenia que militessin tots al Frente de Juventudes. El maig de 1943 es va reprendre l'Aplec del dilluns de Pasqua a Joncadella, amb l'actuació de la Principal de Bages. S'organitzaven conferències literàries, científiques i històriques, com la Setmana del Diccionari Català-Valencià-Balear. El 1956 es promogué un cor de cançons populars. El català s'utilitzà esporàdicament i de forma progressiva en la Circular del Centre.

La represa definitiva de l'escoltisme a Manresa, de la mà d'Andreu Dalmau i Josep Piñot, amb la inspiració de Mossèn Josep Bardolet i Manuel Lóbez Tatgé, fou el 1951 amb l'Agrupament Cardenal Lluch, adreçat als infants d'Acció Catòlica de la parròquia del Carme. L'inici de curs es solia fer amb una acampada a Joncadella, on sistemàticament apareixien els falangistes del Frente de Juventudes a provocar. El 1952, a recer de les Congregacions marianes, naixia l'Agru-

pament Sant Francesc Xavier. I el 1955 naixia també al Carme, sota el paraigua de noies d'Acció Catòlica: l'Agrupament Guia del Carme.

L'escoltisme va néixer sovint impulsat per capellans i joves vinculats a la FEJOC d'abans de la guerra; joves cristians progressistes que també havien patit la repressió anarquista dels incontrolats, però que no abandonaren els seus ideals. Aquest rerefons i el fet que en l'ideari de l'escoltisme hi havia la solidaritat i el coneixement de l'entorn, propiciaren una educació en valors democràtics i catalanistes, que xocaren d'entrada amb els dos poders del règim: l'estat falangista i les seves bases locals, i la jerarquia catòlica, que preferia controlar les seccions d'adults d'Acció Catòlica i les Congregacions.

9

ENTITATS CULTURALS I MUSICALS CATALANISTES

Malgrat les primeres rígides prohibicions, el règim es veié obligat a tolerar les tradicions populars com les ballades de sardanes o les actuacions dels ballets folklòrics, sota els quals es covaven posicions catalanistes. Com a mostra del «folklore regional», el 1940 l'alcaldia de Manresa ja va autoritzar a Ignasi Clop, president del Montepío Musical de Manresa y Comarca audicions de sardanes a la Plana de l'Om. La tasca feta per les entitats sardanistes fou però creixent i de signe catalanista.

El 1941 l'alcaldia va autoritzar cantar caramelles en castellà a l'Agrupació Coral Manresana i a l'Agrupació Joventut de Salelles. La Societat Coral de Sant Josep va demanar permís per cantar-les en català, autorització que se li va concedir el 1942, en què nou corals van tenir permís per cantar les caramelles en català a l'Acció Catòlica. Una altra expressió cultural tolerada foren els cors de Clavé, que realitzaren el seu primer aplec a Montserrat el 1951, amb més de 7.000 persones. L'Orfeó Manresà no tingué permís per actuar com a coral fins el 1948, després de 12 anys de silenci.

L'Esbart Manresà ja actuà a la Festa Major de 1939, però va haver d'adoptar el nom d'Agrupació Manresana de Folklore, sota

el qual promogué la dansa catalana i les sardanes. I més tard amb la creació el 1953 de l'Esbart de Dansaires Manresans. En les activitats de cultura popular com les enramades dels diferents barris o les cavalcades dels Tres s'intentava que la llengua de la propaganda i dels actes que se celebraven fos el català.

Així mateix el teatre popular d'arrel religiosa i, a poc a poc, les comèdies anaren normalitzant el català en cercles reduïts. Els primers anys es prohibiren les representacions dels Pastorets a Barcelona, però es concedí el permís a les passions d'Olesa de Montserrat i d'Esparreguera.

10

ENTITATS ARTÍSTIQUES

Un cert poder fàctic dels metges va confluïr amb la capacitat criptocrítica de la creació artística en el foment de diverses iniciatives entre l'art i la festa popular que van restablir tradicions de gran participació popular. En els orígens el Gremi de Sant Lluc va ser una tertúlia formada principalment per metges i artistes a l'Hotel Sant Domènec que van haver-se de legalitzar com a gremi per tal de promoure activitats. Va organitzar nombrosos actes com la recuperació de la Tronada, els Armats, els Reis, la Missa del Gall, conferències, xerrades, la pubilla i les falles de Sant Lluc.

Davant la censura i repressió, alguns pintors van crear grups artístics com el grup del Remei (1939) amb Josep Vila Closes, Ramon Salís, Pere Roca, Ramon Estrada i altres. El grup va actuar com a cenacle artístic i focus important per a una generació de pintors. També el Cercle Artístic de Manresa va reprendre les seves activitats en diferents espais de la ciutat, tot i el fort control ideològic que va motivar que alguns pintors exposessin a alguns pobles de la comarca abans que a les sales de Manresa.

Molts artistes havien estat depurats com Evarist Basiana. La censura prohibia la figura nua, les classes de model al natural i alguns

temes concrets. Davant d'aquestes prohibicions, l'artista buscava evitar la censura però sense perdre el sentit crític, com podem observar en molts dibuixos de Joan Vilanova. Un dels exemples més absurds de la censura va ser l'estàtua de Josep Clarà, «La Ben Plantada», un nu. La Junta de la Séquia va decidir que fos el monument als iniciadors de la Séquia. Es va comprar l'estàtua el 1959, però se'n va prohibir l'exhibició i va estar deu anys tancada als baixos de la Cambra de Comerç. No es va posar al carrer fins al 1977, ja als inicis de la transició política cap a la democràcia.

11

RESISTIR I SOBREVIVIRE: LA CULTURA POPULAR

El cinema fou en aquells anys, juntament amb el futbol, la distracció per excel·lència. Cada pel·lícula tenia la seva qualificació segons el públic a qui anava adreçada. Les sessions eren contínues, normalment es projectaven dues pel·lícules entre les quals s'emetia el NO-DO, per fer propaganda del règim i enaltir la figura de Franco. El 1956 van començar a néixer focus de cinema crític. Cinefòrum va sorgir com una secció dins de les Congregacions Marianes dels jesuïtes. Diumenge a la tarda, després de la primera sessió, es feia una sessió especial amb presentadors i debat. Impulsors d'aquesta iniciativa foren Josep Antoni Ribes Campos, Joan Rebolleda i Miquel Ginestà que culminà anys més tard en la fundació de l'entitat Cine club.

La ràdio era el mitjà de comunicació més difós i amb uns preus relativament assequibles pels receptors. Es programava molta música que l'emissora completava amb els discos sol·licitats i amb la radiació de comèdies i espais dramàtics. En ambdós casos el català prohibit s'infiltrava a través dels discos amb els contes en català (El Patufet, l'Escolanet de Montserrat, la Rateta, el Timbaler del Bruc...). O bé per al públic adult les cançons tradicionals en veu de Marcos Redondo o Emili Vendrell. El 1952 es creà l'Elenc de Ràdio teatre de Ràdio Manresa.

El franquisme, no va permetre fins al 1946, l'aparició d'alguna publicació en llengua catalana, com obres clàssiques de Santiago Rusiñol i de Joaquim Ruyra o la col·lecció de l'Editorial Selecta. Un dels altres llibres permeosos, amb gran èxit, fou *La Teca*, del manresà Ignasi Domènech o les reedicions de cinc títols de Josep Maria Folch i Torres, dins la Biblioteca Patufet. La primera revista en català de la postguerra es publicà sota l'emparedat del seminari de Solsona el març de 1951 amb el nom de *L'Infantil*.

12

IMMIGRACIÓ: SOBREVIURE AMB ELS PEUS

Des de l'interior de Catalunya votar amb els peus o emigrar és el subterfugi que els queda a les classes populars rurals (masovers, parcers, petits pagesos, jornalers) vençudes per la guerra i després per la fam i l'explo-tació dels amos. Pagesos dels pobles dels altiplans del Bages o de les comarques de ponent, principalment de la Segarra, l'Alt Urgell, la Noguera, els Pallars... van marxar del poble i van anar a buscar feina a Manresa, primera gran ciutat industrial que trobava la gent que venia de ponent amb tren. L'Es-tació del Nord es va convertir en un centre receptor d'aquesta immigració, juntament amb la que arribava d'altres llocs de l'estat per la banda sud, de Barcelona.

Les dècades de 1940 i 1950, la repressió brutal del camp espanyol, que va recaure sobre les classes proletàries, va obligar molta gent a marxar. Andalusos, murcians, castellans, lleonesos i gallecs, entre altres, van resistir el nou règim i la repressió, marxant de la seva terra. Havien perdut la guerra políticament i socialment.

Ja als anys 1940 es va produir la primera arribada d'immigrants, procedents sobretot d'Andalusia amb les famílies, normalment nombroses. El problema de l'habitatge va començar a ser un problema social greu i

es començaren a projectar nous barris. A Manresa faltaven uns tres mil pisos i per això van aparèixer barraques o habitatges d'autoconstrucció a molts punts allunyats del centre, com Sant Pau, Font dels Llops, Santa Caterina, Mion, Tossal del Coro, rellogats als pisos o en els anomenats «llits calents»: quan una persona es llevava per anar a treballar, una altra ocupava el mateix llit.

independència i progrés
fundació

Agraïments a:

memoria.cat

Associació Memòria i Història de Manresa

Amb el suport de

FUNDACIÓ

JOSEP IRLA